

VIDEOKAZETTÁK ÉS VIDEOLEMEZEK

A közelmúltban beszámoltunk arról a nagy jelentőségű vívmányról, amely beláthatatlan következményekkel járhat az audiovizuális technika területén. A magyar származású amerikai mérnök, Peter Goldmark találmányát, az *Electric Video Recordert* (EVR) az egyik legnagyobb amerikai rádió és televíziós hálózat, a CBS (Columbia Broadcasting System) karolta fel. A találmány lényege, hogy a televíziós készülékhez illeszthető szerkezet segítségével mindenki kedve szerint vetíthet magának saját otthonában a magnetofon dobozokhoz hasonló kazettákban tárolható filmeket. A készülék segítségével a kazettából nem csak hangot varázsolnak elő, hanem képet is a tv-készülék ernyőjére. A CBS két nagy európai vegyi konszernnel, az angol ICI-vel és a svájci CIBA-val szövetkezve kettős célt tűzött maga elé: egyrészt a tőkés világ jelentős híradástechnikai gyáraival akart szerződést kötni úgynevezett *teleplayer*-ek készítésére, másrészt hatalmas könyvkiadó és újság terjesztő trösztökkel kívánt megegyezésre jutni megfelelő filmek gyártására, elosztására és kölcsönzésére.

A CBS kezdeményezésére megindult toborzás komoly sikereket könyvelhetett el. Az Egyesült Államokban a *Motorola* tröszt vállalta a készülékek gyártását, a *New York Times* kiadóvállalata pedig a filmek elkészítését és forgalmazását. Franciaországban a legnagyobb tőkés kiadói vállalkozás, az *Hachette* biztosította a tartalmi részt, az anyagokat a *Banque de Paris et des Pays Bas* vállalta. Angliában a *Rank* filmtröszt és a legnagyobb angol tévégyár csatlakozott a programhoz. Nyugat-Németországban a Bosch

Művek és a legnagyobb tankönyvkiadó, a *Klett* vállalat lépett be az üzletbe. Olaszországban pedig a *Monadori* kiadó mellett a *Zanussi* elektronikus készülékeket előállító cég kapcsolódott bele az amerikai kezdeményezésbe.

A CBS mohóságát és sietségét az magyarázza, hogy az amerikai vállalkozás nemzetközi egyesületek megteremtése révén eleve monopol helyzetet kívánt magának biztosítani a tőkés világban. Kihasználva technikai előnyét, s azt a tényt, hogy az első videokazetták és teleplayerek prototípusait ő hozta forgalomba, a maga számára akarta lekötni a jövő lehetőségeit. A CBS program végrehajtói természetesen tudták, hogy hasonló kísérletek évek óta folynak más nagyvállalatoknál is. S valóban, röviddel az EVR prototípusainak bemutatása után, már jelentkezett is a japán *Sony* gyár a *Videoscoppal*, a *Philips* Művek az *Eidophorral*, és az ugyancsak amerikai *Radio Corporation of America* (RCA) a *Selectavisionnal*. Valamennyien különböző technikai eljárásokkal ugyanazt a célt szolgálták: a nézők esténként otthonukban kedvük szerint állítsák össze filmműsorukat.

1970 elejére kiderült, meghiúsult az amerikai *Columbia* társaságnak az a kísérlete, hogy a piacot monopolizálja. Nem egy, hanem sok vetélytárs jelentkezett. Rendkívül éles harc indult meg az elsőbbségért, a piacok meghódításáért, a legnagyobb tőke- és technikai koncentráció megvalósításáért. Egy évvel ezelőtt még a szakemberek sem tudtak sokat a videokazettákról, most pedig kiderült, hogy a film, a televízió, a modern hírközlés jövőjére rányomja bélyegét az új találmány. Bevezetésére három fő irányzat alakult ki. Mint már fentebb jeleztük, a CBS

saját védnöksége alatt igyekezett létrehozni nemzetközi egyesüléseket a készülékeket és kazettákat gyártó vállalatok és a filmgyártók, forgalmazók között. Az RCA, amely a legnagyobb késéssel indult a harcba, egyszerre akart lenyelni mindent. Maga kívánt foglalkozni a készülékek és a filmek gyártásával is. Látványosan legmértéktartóbban a Philips és a Sony jártak el. Azt tűzték ki célul, hogy néhány nagy elektronikus világmárka bevonásával együttesen dolgozzanak ki egy standard-típust. Ez a készülék legyen a legolcsóbb, a technikailag legfejlettebb és a legkönnyebben kezelhető. Magát a filmgyártást, forgalmazást és kölcsönzést teljesen mellőzték. Elképzelésük ugyanis az volt, hogy ha az amerikai, angol, japán, nyugat-német technika és tapasztalat koncentrációjával sikerül a legmegfelelőbb videokazettákat és vetítőket elkészíteniük, akkor úgyszintén nyert ügyük van a világgpiacon. A filmgyártók, forgalmazók, kölcsönzők kénytelenek lesznek hozzájuk alkalmazkodni és az ő standard készülékeik számára az általuk megszabott feltételek mellett filmeket készíteni.

Korai lenne még arról beszélni, mi lesz a világméretű videokazetta-vetélkedés eredménye. A jelek azonban arra mutatnak, hogy tulajdonképpen már csak két vetélytárs maradt a porondon. Az RCA nem tudta behozni lemaradását, sőt túlzott mohósággal megvalósíthatatlan feladatra vállalkozott. Úgy fest, hogy még a CBS is túl nagyot markolt, amikor egymaga kívánta megoldani a technikai és tartalmi problémákat. A kezdetben monopol helyzetben levő EVR elvesztette indulási előnyét, s ma már az első számú esélyesnek az a nyolc nagy híradástechnikai trösztből álló nemzetközi egyesülés áll, amely a nyugat-német AEG-Telefunken és a Grundig céget, a holland és az amerikai Philips Műveket, valamint a japán Sony és a Micusima, meg a Victor amerikai—

japán trösztöt és az olasz Zanussi gyárat egyesíti. Az erőviszonyok alakulására jellemző, hogy eredetileg a Zanussit a CBS vonta be a maga kezdeményezésébe. Az olasz tröszt azonban most már célszerűbbnek tekintti, hogy két vasat tartson a tűzben, és ezért csatlakozott a „nyolcak” kezdeményezéséhez is.

Miközben a videokazetták terén élet-halál harc dúlt a piacokért, váratlanul egészen új, más típusú vetélytárs jelent meg a színen. A japán *Macushita* elektronikus gyár közölte, hogy rövidesen bemutatja a nyilvánosság előtt új találmányát, a videolemezt. Lemezjátszó készülék beiktatásával nem csak hangokat lehet hallani, hanem a képernyőn megjelennek a képek is. A lemezről filmek, sportesemények, operák, műtétek, munkaműveletek, nyelvorák közvetíthetők a tv-készüléken. A videolemez bemutatását tíz évi munka előzte meg. Mint a program végrehajtója, *Taniguchi* mérnök közölte, a megvalósítás legnehezebb része nem abban állt, hogy egy lemezen háromszázhatvan koncentrikus körre rögzítsék a képet és a hangot, hanem abban, hogy a rendszeresített vetítőtűhöz hasonlóan, a lemeztől közvetített képet a néző kedve szerint megállíthassa, lassíthassa, gyorsíthassa vagy visszaforgassa.

A videokazettával szemben a lemeznek több előnye van. Könnyebben kezelhető, lényegesen olcsóbb és sokkal kisebb helyet foglal el. A lemez maga olyan, mint egy normális long-play lemez, a készülék pedig nem nagyobb egy lemezjátszónál. A *Macushita* cég okulva az EVR tapasztalataiból, már négy-öt hónap múlva piacra akarja dobni első videolemezeit. Közben pedig partnereket keres találmánya elterjesztésére és értékesítésére. Elsősorban azok között, akik a videokazetta vetélkedésben lemaradtak. A „nyolcak” tehát korán örültek sikerüknek, mert a harc most új fázisába lépett, kiterjedt más területre is.